

گرهوی بهختی هه لاله
عه تا نهایی

ههگه و بهختی گرهوی

دوو کولتوور
له رۆمانی (گرهوی
بهختی هه لاله) دا

یاسین برام
(رواندز)

عهشق و نازادیدا، به دنیا بینه بینه کی
جوان نه مامی خوشه ویستی و
ژیان دۆستی ده چینه تیت. بو تیری و
چالاککی و متمانه به خو بوونی
ئافره تی کوردمان بو ده خاته پروو. له
پیناو نازادی و پرزگار بوونی
نه ته وه که ی، شان به شانی پیاو چه کی
خه بات ده کاته شان و به رگری له
چه وساه کان و نازادیخوازانی ولات
ده کات.

ئهو خو راگری و چاونه ترسییه ی
وای لی ده کات به رانه به رووداو
و کیشه و خه مه کانی ژیان بکه ویتته
سه ر پیتی خو ی، بو کۆمه لگاش ئه وه
بسه لمینه تیت که ژنیش به ها و
قورساییی خو ی هه به و ماف و
نازادییه کانی ئه و ده بیت پرتزی لی
بگیریت و پاریزراو بیت. هه لاله
ته وقی ژیترده ستی و چه وسانه وه
ده شکیتیت و ته وار ئاسا ده ژیت و
نمونه ی میرخاسی ژنانمان بو
ده رده خات. تا ئه و رۆژه ی له نیو
کولتوور و ده سه لاتتی نیرسالاریدا،
ده بیتته قوربانی بیرورا و نازادییه
تا که که سییه کانی خو ی، دیاره بو
نووسینه تیکی بچووک ئه وه نده
ساناه ی نییه، هه موو کووچه و
کۆلانه کانی ئه م رۆمانه بپشکنین،

جیهانی رۆمان، جیهانیکی ئالۆز
و فره ره هند و ته ژنی کیشه و
روودای سهر و جوان و ناشیرینه.
که سایه تییه کانیش، له دنیا ی
ململانئ و ده سه لات و هه ز و
شارستانیه ت و مودیرنه دا ئه سپی
خو بان تا و ده دن. له تونیلی
دنیا بینه و خه ون و هه زه کانی خو بان
ده گه پرتن و مانا و به هایه کی تر به
ژیان و ململانئیه کان و
ئایدیاییه کانیان ده دن، هه ر
ئه وانیش به رهنگ و کار و کرده
جو را و جو ره کانیان به ژیان و
دنیا یه کی تری ده مامکدار له
مرۆقه کانی رۆژگار ئاشنامان ده کهن،
رۆمانی (گرهوی بهختی
هه لاله) (١) ی عه تا نه هاییی،
رۆمانیکه پر له تونیلی تاریک و
ته سک و دریتژ و کیشه و نازار و
خه م و چه وسانه وه، له هه مان
کاتیشدا، به چه ندان پرتگا و
روودای پر قوربانی و نازادی و
دلسۆزی و خوشه ویستی و شکست
و هه ستانه وه و متمانه به خو بوون و
سه رکه وتن ئاشنامان ده کات.
نه خاسمه بو (هه لاله)
که سایه تییه کی دیار و نازا و
به رچاوی نیو رۆمانه که و له مه پدانی

بۆیه دهروازه‌یه‌کی بچووک ده‌که‌ینه‌وه و ئاورپیکێ خیرا له هه‌لآله و ژبان و خه‌بات و تیروانینی خیزان و کۆمه‌لگا بۆ ئازادییه‌کانی ئه‌وه ده‌ده‌ینه‌وه، تا ئه‌و رۆژه‌ی ده‌بیته قوربانی هه‌ز و خه‌ون و ئازادییه‌کانی.

به پیاوکردنی هه‌لآله

له داوی بالاگردنی هه‌لآله و نزیكبوونه‌وه‌ی له باوکی و ئه‌نجامدانی سیفه‌تی کورانه‌ی و به‌رده‌وام دانیشتن له دیوه‌خانی باوک و پۆشینێ جلوه‌رگی کورانه و ده‌ست‌خشانندن له چه‌ک و که‌لوپه‌له‌کان، خۆشی ده‌خسته‌ دلێ. رۆژ به رۆژ هۆگری ئه‌م کاره‌ی ده‌بوو و خۆی ده‌رده‌خست، میوانیش هاتبایه‌ مالیان، دیوه‌خانی چۆل نه‌ده‌کرد. به‌ شانازییه‌وه ده‌یگوت "خۆ من کچ نیم، من کورم" * ٤٨٧. باوکیشی به‌ په‌یشه‌کانی کچه‌که‌ی دلخۆش ده‌بوو، زیاتر ئه‌و کورپوونه‌ی له ده‌روونی کچه‌که‌ی مه‌زنتر ده‌کرد، که‌چی دایکی هه‌میشه‌ ترسی بۆ منداله‌کانی دروست ده‌کرد و به‌ (عوسه‌ بۆر) ده‌یترساندن. رۆژتیک هه‌لآله له‌ گه‌ل باوکیدا په‌ به‌رده‌وام ده‌ترسێ و دانی پێدا ده‌نیت که‌ که‌سێک به‌ داوه‌یه‌تی، به‌لام باوکی دلنیا ده‌کاته‌وه که‌ سیبهره‌، ده‌یوست ئه‌و ترسه‌ی له ده‌روونی دوور بخاته‌وه. به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌وه ده‌یگوت "کورێ ئازا چۆن ده‌بێ له سیبهری باوکی خۆی بترسیت" ٥٤٧. هه‌لبژاردنی وشه‌ی کور بۆ کچه‌که‌ی و به‌ ئازا ناوه‌یتانی ته‌کانیکی تری به‌ متمانه به‌خۆبوون

ده‌دایبێ. هه‌لآله له نیوان دیالۆگی دایک و باوکیدا (ترسان) و (نه‌ترسان) ده‌یوست به‌لای باوکیدا بکه‌ویت، تا بۆی بسه‌لمینیت ئه‌و کورێ باوکی خۆیه‌تی.

سه‌عاده‌ت گوتی "کچ ده‌بێ له سیبهری خۆشی بترسێ، ئه‌گه‌ر نه‌ترسێ، تووشی هه‌زار به‌لا و نه‌هامه‌تی ده‌بیت".

حه‌مه ره‌شید ئاغا گوتی "من کچیتکم ناوێ که له سیبهری خۆشی بترسیت، من کوریتکم ده‌وێ که له هیچ نه‌ترسێ".

هه‌لآله گوتی: "من له هیچ ناترسم" ٥٢٧

دایکی به‌ پێچه‌وانه‌ی باوکی باوه‌ری وابوو، هه‌میشه‌ ده‌بێ کیژ ترسی هه‌بیت. له هزری باوکیشیدا، کچ ده‌بیت وه‌ک کور بیت، بۆیه به‌ کورکردنی کچه‌که‌ی بۆ ئه‌وه بوو نیشانی ده‌رووبه‌ری بدا که کچه‌که‌ی له باوکی ده‌چیت، وه‌ک ئه‌و خۆراگر و چاونه‌ترس و پیاوانه‌یه، یان کچه‌که‌ی ئه‌و زۆر له کورێ خه‌لکی تر پیاوانه‌تره، به‌تایبه‌تی له هاندانی کچه‌که‌ی له‌سه‌ر ئه‌م هه‌لویتست و هه‌لسوکه‌وته کورانه‌یه‌ی ده‌یکرد.

ده‌بینین له‌و کاته‌ی له‌گه‌ل کوریتک ده‌بیتته شه‌ریان، یان فاکته‌ری لێدانی زلله له‌ کوربه‌که، رازی نه‌بوونی به‌ بریاری کوربه‌که که داوای ماچی لێ کردوو. ویستوو به‌تی پیتی بلێ خۆشم ده‌وتی! هه‌لآله به‌م قسه‌یه شه‌رم دایده‌گرێ و به‌ تووره‌یی به‌ زلله‌یه‌کی به‌هێز به‌رسقی ده‌داته‌وه، چونکه قسه‌ی باوکی له‌ گویتیدا ده‌زرنگایه‌وه "من کچم ناوێ، کچیتک که کوران ته‌ماعی تی بکه‌ن

و ده‌سته‌ی بۆ ببه‌ن. من کورم ده‌وێ... "٥٦٧

به‌مه‌ش ناوه‌سته‌ی و خشتیکی به‌ ده‌سته‌وه‌یه و ده‌یه‌ویت لیتی بدات. له‌سه‌ر ئه‌م کاره نه‌خوازاوه، باوکی ده‌ستخۆشی لێ ده‌کات و به‌ شیر له‌ قه‌له‌می ده‌دات.

گوتی: "نافه‌رم کورێ خۆم. کورێ من شیر مه‌رده"

سه‌عاده‌ت گوتی "ئه‌وه کور نییه، کچه‌ تپده‌گه‌ی، کچه‌" ٥٦٧

دایکی له قسه‌ی می‌رده‌که‌ی نارازییه و له‌وه ده‌ترسێ ئه‌م سه‌ره‌رۆیی و لووتبه‌رزیه، ئاکامیکی خراپی هه‌بیت و به‌لایه‌کی به‌سه‌ر به‌یتن و به‌ کوردییه‌که‌ی (ئه‌تکی بکه‌ن!)، به‌لام باوکی به‌ کاریکی ناوازه‌ی سه‌یر ده‌کرد. ئه‌م لێدانه‌ی وه‌ک زه‌نگیک بۆ کورانی هه‌ژمار ده‌کرد و تا سه‌رحه‌م کوربه‌کان ترسیان له نزیك بوونه‌وه هه‌بیت، بۆیه حه‌مه ره‌شید ئاغا ده‌لێت "کورێ من کاریکی کردوو له ئیمرۆوه تا سه‌د سالی تریش که‌س له‌م شاره و گه‌ره‌که ناوێرێ به‌لایدا بکوژی و به‌ خراب سه‌یری بکات... "٥٦٧

هه‌لآله‌ش، به‌رده‌وام هزری ئه‌وه‌ی هه‌یه، له ئه‌وانی تر جیاواز بیت، ئه‌م کاره‌ش به‌ کرده‌وه ده‌کات. کاتێ جلوه‌رگی پیاوانه ده‌پۆشیت. جارتیکیان له دیوه‌خان، پیاویکی هاوته‌مه‌نی باوکی پیتی ده‌لێت: ناوت چیه‌؟ باوکی له جیاتێ ئه‌و وه‌لامی ده‌داته‌وه (هه‌لمه‌ت). ناوه‌یتان و گوێرینی ناوی هه‌لآله بۆ هه‌لمه‌ت، نیشانه‌یه‌کی دیکه‌ی باوکی بوو له به‌ نێرینه‌کردنی کچه‌که‌ی! ئه‌مه‌ش دایکی

توروره دهکات. "هه لمهت؟! خو ناوی هه لمهت ناوی کوره". گوتی "ژنیکی جیرانمان تازه کوری بووه و ناوی ناوه هه لمهت" باوکی گوتی "هه له گیانی منیش کوره. سه برکه چ کورپکی نازاشه!" ل ۴۹

هه موو قسه و رهفتار و کورده وه کانی باوکی، هه لاله ی گه وره تر و نازاتری ده کرد. دایکیشی دنیایه ک خه م و ترس و گومانی له لا دروست ده کرد. باوکی له دیده و چاو و ناغابوون و گه وره بوونی کاره که ی خوی سه پیری کچه که ی ده کرد، دایکی هه لاله ش له چاوی ژنبوون و دایکیه تی و کومه لگا و دابونه ریت و قسه ی خه لک سه پیری ده کرد. سه عاده ت هه همیشه به چاوی گومان خو تیندنه وه ی بو کچه که و هاوسه ره که ی ده کرد. دایکیک ده یزانی له دنیا چ باسه، بو یه له کرده وه و کاری نه خوازراو بیتده نگ نه ده بوو. قسه یه ک نازاری ده روونی نه وه ی ددها، وه ختیک له دهمی ده بیسترا و له ناخیدا هه لده گیرا. "دایکی هه همیشه ده ترسا. له شتیک ده ترسا که پیتی ده گوت حه یا و نامووس. شتیک که له له شی ژندا بوو، له چاویدا، له دهم و زمانیدا، له ژیر جله کانیبه وه بوو... ل ۶۹.

دایکینگ هه همیشه له ترس

سه عاده ت خان دایکیکی دلسوژ و به خشنده، به دوا ی هیلانه یه کی نارام و بی ترس بو منداله کانی ده گه پیت. خو شه ویستی ده کاته هه وینی ژیان و تا خیزانه که ی ناسووده بژیت. لی ژیان ناسووده یبه کانی ده شتیوینی و ناواره

و دهریه دهری له پیناوی خه ون و هیوای هاوسه ره که ی. باجیکی گه وره ی ژیان ددهات، به لام گوتیرایه لی هاوسه ر و په روشی و دلسوژی بو خیزان و منداله کانی، نمونه ی دایکیکی نمونه ییمان بو دینیته به ره هم. دابونه ریت و کومه لگا و چاوی مرۆقه کانی ولات و خراپی و ناسه قامگیری سیاسی و حوکمرانی، ترس و نائومیدی و بی هیوایی زور به م دایکه ده به خشی که باجی گه وره ی هاوسه ره که ی ددهات. خه می ژیان و خیزان و نیشتمانی لی بو بووه نازار و ژان. خه می هه لاله ش سه رباری خه مه کانی تر. نه و پیچه وانه ی هاوسه ره که ی نیگه ران ده بوو له سه ره پرۆیی و هه لسه کوه وت و ناکاری کورانه ی کچه که ی که باوکی هاندر و پشتیوانی بوو. ترسی هه همیشه له (چاو) و (زار)ی خه لک، نه م ترسه ش له گه ل بالا بوونی هه لاله زیاتر ده بوو، بو بووه کابووسیکی نه فره تی.

سه عاده ت ده یگوت "کچ ده بی له سیبهری خو شی بترسی، نه گه ر نه ترسی، تووشی هه زار به لاو نه هامه تی ده بیت" ل ۵۲ نه و کاته ی له گه ل نه و کورهی تووشی نه م شه ره هات، دایکی به هه ره شه وه په نجه ی له کچه که ی ده هه ژاند، ناگاداری کرده وه که یار بکردنی له گه ل کوران قه ده غه یه. " له مه ودوا حه قت نیبه له گه ل کوران یاری بکه ییت، ته نانه ت حه قت نیبه به ته نیا له مال برۆیته ده ر". نه وسا گریا و به گریانه وه گوتی "نه گه ر به لایه کی به سه ر بیتن، نه تکی بکه ن

من قوری کوئی به سه ری خو مدا بکه م؟" ل ۵۶

دایکی هه همیشه له شتیک ده ترسا، له شتیک ده ترسا که پیتی ده گوت حه یا و نامووس... ل ۶۹ له سه رده می شاخیشدا، نه و کات هه لاله له رادیوی شوژ ده سته کار بوو، روژانه هاتوچوی نه و لووتکه شاخی ده کرد که باره گای پیتشه رگه و نیژگه بوو. به یه کجاری ده سستی له کچه که ی شوشت. وه ک بالنده یه ک له قه فه ز به ره لالا بیت، گه رانه وه و گرته وه ی زه حمه ت بیت. هه لاله ش نه وه نده ی تر مامه له ی پیاوانه ی ده کرد، وه ک پیتشه رگه یه ک و راگه یاندرنکاریک نه سپی خو ی تاو ددها و بو بووه که سیکی ناسراو و چالاک و دلسوژ، به لام دایکی له و تیکه نیبه له گه ل پیاو دا ناگاداری ده کرده وه که نه و ناسکیکه ده بی چاوه روانی درنده یه ک بکات. "بروا به و قسانه مه که کچم. فریوی رواله تی بنیاده مه کان مه خو. تو هیشتا مندال و بی نه زموونی، تو نازانی چون کهرویشکیکی نه رمونیانی بی نازار له پر ده بیته ژیشکیکی درکاوی. چون مه رپکی به سته زمان ده بیته گورگیکی هار و درنده. چون گیانه به رواله ت په پوله یبه کان ده بنه زه رده واله ی گه زک، ده بنه دوو پیشک، ده بنه مار، ماری حه وت سه ر، هه ژدیها..."

۵۸ ل

کاتج له رادیو (هه لاله و برایمۆک) وه ک دوو راگه یاندرنکار ده ناسرین و هه ردوو کیان ده بنه دوو عاشقی نازا و نازاد و دلخوش. گورینه وه ی دله کانیان له کانی

عاشقانی نزدیک باره‌گای رادیو و چاندنی تۆوی ئەم عەشقه له دلی یه‌ک و به‌ستنی چەندان ژوانی جوان، ژیانیان جوانتر دەکرد. تا ئەو پۆژهی له لایەن کۆمەڵە کەسیکەوه لەم کانییە له باوه‌شی یه‌کتر بێنران. ئاشکرا بوونی ئەم عەشقه و دەهۆڵ لێدان و زورنا ژەنین بۆ ئەم پروداوه و گەورەکردن و هەلبەستنی بوختان و چیرۆکی سەیر و ئابرووبەر، له نیسو ئاوابی و دەقه‌ره‌که بووه بنیشتە خوشه. ئەم هەڵەیه هەڵالە له لوتکه‌وه هیتا خوار و تووشی ئابرووچوون بوو. مال و بنه‌ماله‌که‌ی، باجی ئەو ئابرووچوونه‌یان دا. ئیدی هەڵالە له مال‌ه‌وه بووه ژنیکی ره‌شپۆش و دل پر له خەم، به‌تایه‌تی له‌و کاته‌ی باوکی دل‌نیای ده‌کاته‌وه که نایدات به‌و کورده‌ی خووشی ده‌وێت، چونکه (ئه‌قلی ناگرت). زۆر به‌سه‌ر ئەم پروداوه‌دا تینه‌په‌ری و شه‌هیدبوونی برامۆکیش ئەوه‌نده‌ی تر، دل و هیوا و خه‌ون و ژیان‌ی ئەو کچه‌ی ره‌ش کرد. باوکی هەڵالە به‌مه‌به‌ستی پاراستنی منداله‌کانی و هەڵالە‌ی به‌ به‌ختی ره‌شه‌وه له‌گه‌ڵ فه‌تاحتی برای په‌وانه‌ی ده‌ره‌وه‌ی ولات کرد، تا هەر هیچ نه‌بی‌ت له‌و له‌م به‌لا و مالتیرانییه‌ی ولاتی گرتوه‌ته‌وه به‌ دوور بیت. ئەم دایکه به‌ دوورکه‌وتنه‌وه‌ی کچه‌که‌ی، خەم و تازاری زیاتر به‌رۆکی گرت. ئەو هەر زوو پیتشبینی پرودانی ئەم جوهره‌ی کاره‌ی له‌ کچه‌که‌ی ده‌کرد. ئیدی ئەم جاره به‌ ته‌واوی ون بوو، ته‌نیا له‌ رێگه‌ی ته‌له‌فۆنه‌وه له‌گه‌ڵ یه‌کتری قسه‌یان کردبایه، به‌لام هەر زوو له‌ لایەن مامۆزنی هەڵالە‌وه، چوونی

هەڵالە بۆ بار و گازینۆ و شوپنه گشتییەکان به‌دایکی راگه‌یه‌نرا، ئیدی ئەم دایکه هه‌موو ژیان‌ی بووه ترس، ترس له‌وه‌ی جارتیکی تر کچه‌که‌ی هه‌رایه‌کی تر بنیته‌وه، یان تووشی کاره‌ساتیکی جه‌رگه‌ی و ئابرووبه‌ری گه‌وره‌تر بیته‌وه.

پیاویک له ده‌مامکی شه‌ره‌فدا (شانازیکردن و به‌شیمانبوونه‌وه)

پیاویک له به‌رگی ئاغادا، له هه‌مان به‌رگیش هه‌لسوکه‌وتی ده‌کرد و کردار و بریاری پۆژانه‌ی ده‌دا، هه‌مووش پابه‌ندی ده‌بوون، یان ناچاربوون له فه‌رمانه‌کانی ده‌رنه‌چن. ئە‌گه‌ر زیانی‌شی هه‌بیت، له شاخیشدا، وه‌ک لیت‌رسراویک فه‌رمان به‌ده‌ست بوو، ئاخاوتنه‌کانی به‌ها و قورسای‌ی خۆیان هه‌بوو، ئەو له سه‌ره‌تا گرنگی به‌ هه‌ڵالە ده‌دا، ده‌یویست له هه‌لسوکه‌وتی پیاوانه‌یدا له ئەو بجیت و رینگا و ئایدیۆلۆژیای ئەو بگرت، که‌چی هه‌میشه ناکۆک و دژ بوو له‌گه‌ڵ بیروبو‌چوون و گه‌فتوگۆیه‌کانی کورده‌که‌ی که سه‌ر به‌ پارتیکی تر بوو، له گه‌لی رق ئەستور و توندبوو، ته‌نانه‌ت ره‌وشت و به‌های کۆمه‌لایه‌تی له‌ حزه‌که‌ی کورده‌که‌ی بۆ خالی سفری ده‌گه‌رانده‌وه، خو‌ی به‌ دل‌سۆز و نیشتیمانپه‌روه‌تر ده‌زانی. له‌ پرووی خو‌شه‌ویستی و سۆزداریش ده‌یویست نمونه‌یه‌کی باش بۆ خو‌ی نیشان بدات، که‌چی له‌ ئاواره‌یی و په‌رته‌وازه‌بوونی خه‌یزانه‌که‌ی، ئەو ژن به‌ سه‌ر خه‌یزانه دل‌سۆزه‌که‌ی ده‌هینیت. هەر ئەم مرۆقه‌ به‌ ناو گه‌وره‌یه، بۆ کچه‌که‌ی دل‌سۆز نابێ و

ده‌بیته‌هه‌ر پنگر که به‌ ویست و ئاره‌زووی خو‌ی شوو به‌ پیتشمه‌رگه‌یه‌ک بکات، واته‌ عه‌شق بۆ ته‌مه‌نی گه‌وره‌ی خو‌ی به‌ ره‌وا ده‌بینی و بۆ کچه‌نازداره‌که‌ی به‌ ناره‌وا داده‌نا، که ره‌وا و یاسایی و ئاسایی بوو، چرای دوو عاشقی خامۆش کرد. هەر ئەو باوکه‌ بوو کچه‌که‌ی فیری ئەوه ده‌کرد نازاد بیت و نه‌ترسیت، دواتر هەر خو‌ی ناهیلنی کچه‌که‌ی چیتژی نازادی ببینی و ده‌یت‌رسینیت. ترسیت که‌ له‌وه‌ی عه‌شقی پیاویک بیت، هه‌مان ئەو ترس و گومانه‌ی له‌ لا دروست بووبوو که هاوسه‌ره‌که‌ی له‌ سه‌ره‌تاوه لیتی هه‌بوو، ترس له‌ شه‌ره‌ف و ئابروو چوون، بۆیه راسته‌وخۆ به‌ سه‌عاده‌ت خانی ده‌گوت "کچ هەر عه‌یب و ئیرادیکی ببیت دایکی تاوانباره‌...". له شاخیش، دوا‌ی تیکه‌یشتن له هەڵالە، یان پرونته‌ر بل‌یین دوا‌ی عاشق بوونی هەڵالە و برامۆک، ئەویش گه‌یشته‌ ئەو باوه‌ره‌ی کچ بوون به‌لایه‌کی گه‌وره‌یه و ده‌بی‌ت هه‌میشه ترست لیتی هه‌بیت. به‌ ناراسته‌وخۆ ده‌مامکداری خو‌ی ئاشکرا کرد و خو‌ی وانیشان نادا، خو‌ی له‌ به‌رپرسیاریه‌تی به‌ دوور ده‌گرت و هه‌موو تاوان و پێ خواردانی کچه‌که‌ی ده‌خسته‌ ئەستۆی ژنه‌که‌ی، په‌روه‌رده و هه‌لسوکه‌وت و ره‌وشت و قسه‌کردنی ده‌به‌سته‌وه به‌ دایکی، که‌چی هەر دایکی سه‌ره‌تا نه‌یده‌هیتشت هەڵالە به‌و شپوهیه‌ مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵ بگرت و ببیته‌ قوربانی هه‌ز و ئاواته‌کانی باوکی، به‌لام ئەو پشتی کچه‌که‌ی گرت و دایکی به‌ که‌سیکی

ناتیگه یشتوو له ژبان سه‌یرده‌کرد، نه‌یهیشت کچه‌که‌ی کۆپی دایکی بیته، که‌چی ئیستا دوا‌ی نازادبوون و خو‌ناسین و هه‌لم‌ژینی هه‌وای عه‌شق و هاتنه‌مه‌یدانی هه‌لاله، ده‌یه‌ویت بیه‌ته رێگری و هه‌موو گوتن و کرداره‌کانی پێشجوی پێچه‌وانه‌بکاته‌وه، پیتی شه‌رم و سووکی بوو پیاویک که‌وه‌ک‌ئه‌و عاشقی نازادی و قوربانیدان و خه‌بات بوو، عاشقی کچه‌که‌ی بیته، بۆیه هه‌موو هه‌له و سه‌ره‌رۆیی و عاشقبوون و ئاپرووچوونی ده‌خسته ئه‌ستۆی خه‌زانه‌که‌ی (سه‌عاده‌ت خان).

حه‌مه ره‌شید ئاغا "بیره شار نییه، شاخه. ئاگات له کچه‌کانت بیته، عه‌یب و ئیراده‌یان نه‌یه‌ته سه‌ر" به سه‌عاده‌تی خه‌زانی ده‌گوت که هه‌میشه له ده‌ست سه‌ره‌رۆیی کچه‌کانی، به‌تایه‌ت له ده‌ست سه‌ره‌رۆیی هه‌لاله ده‌ینالاند.

حه‌مه ره‌شید ئاغا ده‌یگوت "سه‌ره‌رۆیی کچ خه‌تای دایکیه‌تی. په‌روه‌ده‌ی کچ له ئه‌ستۆی دایکه، ئه‌و به‌پرسه " ۸۷

بۆیه هه‌ر زوو نه‌خشه‌ی ئه‌وه‌ی دانا هه‌لاله بنه‌یرته‌ته‌وه، به‌قه‌سه‌ی خۆی تا له شاخ چی به‌سه‌ر نه‌یت، که‌چی ترسی ئه‌وه‌شی هه‌بوو کچه‌بوون چون له‌م ولاته زه‌حمه‌ته، له ده‌روه‌ه‌ش پاراستنی شه‌ره‌ف و نامووس سه‌خته، بۆ ئه‌مه‌ش شه‌یرزادی پاسه‌وانی خۆی وه‌ک دیاری و هاوسه‌ر بۆ کچه‌که‌ی ناره‌ده‌وه‌ه. هه‌ر هه‌یج نه‌بی وه‌ک مه‌یرد پارێزگاری له هه‌لاله بکات و وه‌ک گولاله مه‌یردی هه‌بیته. ئه‌ویش به‌نااشنا به

کولتووری تر و ته‌یگه‌یشتنی هه‌لاله و دنیابینی ئه‌و له‌گه‌ڵ هه‌لسوکه‌وت و کولتووری شه‌یرزاد، بووه هۆی به‌ریه‌که‌وتنی دوو کولتووری جیاواز و سه‌خت و له‌یه‌ک دوور، سه‌ره‌نجام ژبانیان بووه دۆزه‌خ. له دوا‌ی کوشتنی هه‌لاله له لایه‌ن مه‌یرده‌که‌ی، هه‌موو خه‌می باوکی هه‌لاله شه‌ره‌ف و نامووس و له‌که‌دارکردنی ناوی خۆی بوو، بۆیه کاتێ قسه له‌گه‌ڵ مه‌جید ده‌کات به سووک سه‌یری ده‌کات و به ترسنۆک ناوی ده‌بات، ئه‌و ئه‌وه‌نده له ته‌ندروستی و خه‌می کچه‌که‌ی نییه که چی به‌سه‌ر هاتوو.

حه‌مه ره‌شید ئاغا به ته‌له‌فۆن له کاتی روودانی کاره‌ساته‌که ده‌لێ:

"بێ غه‌یره‌تی تو‌حه‌یا و شه‌ره‌فی منت برد. حه‌یا و شه‌ره‌فیک که به سه‌اله‌ها زیندان و ئه‌شه‌که‌نجه و خه‌بات و ئاواره‌یی کۆم کردبووه‌وه..."

مه‌جید توورپه‌ بوو.

"ئێستا تو‌خه‌می حه‌یا و شه‌ره‌فی خۆته، یان خه‌می ئه‌و کچه‌کلۆله که به جهرگی هه‌لندراو له‌سه‌ر ته‌ختی نه‌خۆشخانه که‌وتوو؟ بۆ له‌بری ئه‌و قسه‌نه‌ ناپرسی هه‌لاله چۆنه؟ بۆ ناپرسی ماوه، یان مردوو؟" ۳۰۵

هه‌لاله عه‌شقیکی دۆراو

هه‌لاله کیژۆله‌یه‌کی کراوه و له هه‌لسوکه‌وتی پیاوانه، ئه‌مه‌ش له رێگای هاندان و قسه و کرده‌وه‌کانی باوکیه‌وه جیاوازتر له‌ئوانی تر ده‌رده‌که‌ویت، جه‌سته‌یه‌ک به‌گر و تین و متمانه‌یه‌کی زۆر به‌خۆی، که‌سایه‌تی خۆی په‌روه‌رده‌ده‌کات. له

شاخیش وه‌ک کیژی پێشمه‌رگه‌یه‌کی شه‌یرگیتر و ناسراوی ده‌قه‌ره‌که له رادیۆ کارده‌کات، نازایانه و نازادانه ئه‌سپی خۆی تاو ده‌دات و ده‌بیته که‌سه‌یکی چالاک و (ده‌نگ و په‌نگ) یکی جیاواز. له رادیۆش له‌گه‌ڵ برامیۆکی شاعیر و فلوت‌تزه‌ن ده‌بنه‌ عاشقی یه‌ک. رۆژ به‌ رۆژ ئه‌م ئه‌وینه په‌رده‌ده‌سینتی و تا له‌دواییدا به هۆی به‌یه‌که‌وه بوونیان و بلاو بوونه‌وه و هه‌وال و بوختانی گه‌وره، کۆشکی ئه‌م عه‌شقه هه‌ره‌س دینتی. هه‌لاله دوا‌ی ئه‌م هه‌موو رووداوانه‌ش ئاماده‌بوو شه‌و به‌و کوره‌بکات، به‌لام باوکی وه‌ک پێشتریش رقی له‌م راگه‌یانندنکاره‌ده‌بووه‌وه، ناهه‌یلتی کچه‌که‌ی شووی پێ بکات. دوا‌ی دوورخه‌ستنه‌وه‌ی برامیۆک، زۆری پێناچیت شه‌هید ده‌بیته و هه‌لاله‌ی عاشق په‌پوله‌ی به‌ختی ده‌فریت و ره‌شپۆش ده‌بیته، که‌چی عه‌شقی ئه‌م کوره له‌نیو دۆ و ده‌روونی به‌رده‌وام مه‌زنتر و پاکتر ده‌بیته، ته‌نانه‌ت دوا‌ی شووکردنیشی به‌ شه‌یرزاد له ده‌روه‌ی ولات، هه‌میشه چیره‌ک و رووداو و یادگاریه‌ جووانه‌کانی ده‌گه‌یرایه‌وه و شانازی پێوه ده‌کردن، هه‌تا وینه‌ی ئه‌و عاشقه‌شی له‌نیو هه‌ردوو مه‌مه‌که‌کانی خۆی به‌ نه‌ینی هه‌لده‌گرت. تا دوا یادگاریه‌کانی ئه‌م عاشقه‌ی له‌ به‌رچاو بیته، هه‌لاله له هه‌نده‌ران به‌رده‌وام هه‌ولتی خۆ رو‌شنه‌بیرکردن و خۆپه‌یگه‌یاندن و به‌هره و تواناییه‌کانی خۆیه‌تی. چالاکانه وه‌ک که‌سه‌یکی رو‌شنه‌بیر و چاوکراوه و ئاشنا‌بوو به‌ کولتور و ژبان و یاسا و دابونه‌ریته‌کانی ده‌روه‌ کار ده‌کات، ئه‌و جارێکی تر رووده‌کاته‌وه رادیۆ و

کارده کات، له زانکو ده خوتینې و زمانې ټینگلیزی و سویدی به باشی فیر ده بیت، هم موو ټو کارانه نازادی و متمانه یه کی زیاتری به م که سایه تیبیه دا. جاریکی تر هه لاله ده بیتته قوربانې کولتوور و بریاره کانی خیزان و ټو ویش له و کاته ی شییرزادی هاورې و پیتشمه رگه ی باوکی، ده یانه ویت له ریگای شوو پیکردنی هه لاله له سره کاغز، تا ټم گه نجه رابکیشنه سوید، به لام ټو ژن و میرده ی سره کاغز، نه ویستراو و نه خوازراوه، ده بیتته قیر و بنیشت، چاره نووسی هه لاله رهش ده کات. ټو گالته ی به بریاره کانی دایک و باوکی دیت، به لام بو پارزیکردنی دلې ټوان، پارزی ده بیت و ناهیلې دلې دایک و باوکی له خو ی بره نجینیت. به م شیوه یه هاوسه ریک که ټو حه زی پیناکات، له کوردستانه وه به دیاری بو هه لاله دیت، دواتر ده بیتته کللیک و به ختی هه لاله ی پی قفل ده دیت.

شیرزاد به هاو به شی همیشه یی هه لاله له سوید جیگیربوو، له کو تاییشدا بوونه هاوسه ر به ره میشیان کچیک بوو به ناوی ناره زوو. سره نجام له تینه گه یشتن له یه کتر و جیاوازی بیر و بوچوونه کان و کولتووری جیاواز، پردی خو شه ویستی ټو ژن و میرده ی رووخاند. له یه کتر جیا بوونه وه، به لام پی او ی روژ هه لاتی، چه ند روژشیر و کراوه ش بیت، ناهیلیت می ش له سره جه سته ی ژن و خوشکه کانی هه لنبیشتیت. دوا ی جیا بوونه وه ش، هه لاله هر به

مولکی خو ی داده نیت. ټو قلی ټو پارزی نابیت له به رانه ر کرده وه و قسه کانی هه لاله، تا له دوا ییدا کو تایی به ژبانی دایکی ناره زوو دینیت و خه ون و ناره زوو ه کانی له گوړ ده نیت.

شهری هه لاله و شیرزاد

شهره کانی ټوان له ټو نجامی به ریه ککه و تنی دوو کولتوور و دنیای جیاواز دروست بوون. هه لاله یه ک ناشنا به دنیای نازاد و گه یشتن به ماف و نازادیه کان و خویندن و کراوه به کولتووری ټو ولاته و شانازیکردن به و ژبانه ی که هه یه تی، ته نانه ت به ئاشکرا ده لې من و ناره زوو ی کچم بو یه ک کاتر می ریش نایه مه وه ټو پارچه زه ویسه ی پی ده لېن (نیشتمان)، که چی شیرزاد نامو و سره گه ردان و بیزار و به ژبانی تازه و نارازی له هه لاسوکه و تنی هه لاله و ژبان و کرده وه کانی. هه لاله له نازادی ټو ژبانه دلخو ش بوو، حه زی له به ندایه تی و قسه و کرده وه کانی شیرزاد نه کرده وه، که به چاو پیک سووک سهیری هه لاله ی ده کرد، تا دواتر ټو پیوه ندیبه که و ته دنیای فیل و درو و جنیو و شه پرکردن و قسه دروستکردن بو یه کتر، به مه ش پیوه ندیبه کان درزبان تیکه وت و روژ به روژ درزه که گه وره تر ده بوو، بگره خانه واده ی یه کتریش که و تنه به ر به راشی رسوایی و سووکایه تی نیوانیان.

شیرزاد ده یگوت "باوکت حه یا و شهره فی له کو ی بوو؟ پی او پیک عاره ق خوړی میباز"

ده یگوت "سه برکه کلو ی ټو میلله ته که پی او پیک وه ک باوکت سیاستمه دار و سره کرده یه تی!" هه لاله ده یگوت: "تو تفه نگیچی به ر ده رکه ی ټو پی او وه بوویت، که ر نه بوویت؟"

"من که ربووم، نه مده فاماند" "تو ئیستاش که ری و نافامینی" "باوکت که ره، دایکت که ره، که س و کارت که ر و نه فامن"

هه لاله ده یگوت: "راست ده که ی، ټوان که رن، که ر نه بوونا یه زوریان بو من نه ده هیتنا که هه تیوه به ره لاله کی وه ک تو له و شاخ و داخه، له ناو ټو شه رو شوړ و ته قوتو قه رابکیشم و بته یتم بو ئیره. ټوان زوریان بو نه هیتنا میه ئیستا تو له و ی... ل ۳۰ کی شه کانی ټم دووانه، جنیوی تیده که ویت و به شیک ی ټم جنیوانه به ر خیزان و دایک و باوکی یه کتر ده که ون. کاتې شه رکه گه رم ده بیت، تو وره بوونیش ده گاته ئاستیک ی به رز و جنیو بارانی یه کتریش ده ست پیده کات. وشه ی (میباز و قه چه و بی حه یا و بی شه ر هف) و سه گباب و ناره قخوړ و نه زان و گیل و هه تیو... تاد، کو مه له وشه یه کن له کاتی شه پرکردن و تو وره بوون ناراسته ی یه کتر ده کرتین. هه ندیکشیان وه ک ئیددیوم به کاره ی نانی به سیفه تیک ی ناشیرین ناکامه که ی خو ی ده پیکیت، هه رچو ن بیت بو به کاره ی نان مایه ی (سووک ی و رسوایی) یه و مرو قی پی له که دار ده کرتیت.

هه لاله گو ت بووی "باشه بو ده بی سه گ مافی ټو وه ی نه بیت له کونی خو ی بو دیت؟ ټی بو تو مافی ټو وه ت هه یه که

قسه به من بلتیت" شیرزاد دههری بوو.

"سهگ خوټی. سهگ باوکتسه.

بایپرتنه " ۸۲ ل

شیرزاد گومانی له هاوړی و کهسه نزیکه کانی هه لاله هه بوو، به چاوپکی سووک سهیری دهکردن، به تایبه تی دکتور سه عیدی ماموستای زانکو و هاوړی دلسوژه کی هه لاله. نه و رقی زوری له و پیاوه بوو که حزی نه ده کرد له هه لاله نزیکه بیت، هه لاله ش له رادیو کاری ده کرد و له زانکو ش دهیخویند، هه ردوو کار نهک بو هه لاله، بو هه موو که سی تر وا ده خاوی پیتوهندی پته ویان به هاوړتیه کانیانوه هه بیت، بویه که ده بین هه لاله له گه ل نه و ماموستایه له پیتوهندی به رده و امدايه، شیرزاد وهک به رله لایه ک سهیری نه و دهکات، که نه و باوکی ده خاته یهک تای تهرازوو.

"بو باوکت له تهمه نی نه و عه جه مه سه گابه دا تهمای له ژنیکی هاو تهمه نی خوئی نه کرد"

"نه و ژن نه بوو، بیوه ژن بوو"

"توش له باوکت ده چی. وهک نه و"

هه رزه به رله لایه " ۱۳۸ ل

جاریکی تریش له کاتی بینینی هه لاله و دکتور، شیرزاد له گه ل هه لاله دهست ده کاته وه به ده مه قالی، ئیدی جامه کی هه لاله ش له سهری ده ژتیت و ملی شیرزاد ده گرتیت و دهیخاته ده روه، نه مه ش بو پیاو سووکایه تیبیه کی زوره، بویه به جنیو و قسه ی نه شیوا و هلامی هه لاله ده داته وه.

شیرزاد: "له بیرت نه چی که تو منت بو نه و عه جه مه سه گابه له

مالی خو م ده رکرد" به داماو بیه وه گوتی. به و په ری دامای و بی ده سه لاتی بیه وه. هه لاله هیلنجی هاتی.

گوتی "پرو و ملت بشکینه".

ئیدی نه م قسه یه هیچ پیاو بوون و به هایه کی بو شیرزاد نه هیشته وه، نه ویش که وته دنیای تو له کردنه وه، تا به هه ر شیوه یه ک بی، خوئی له و رسوایی و که م بایه خیبه رزگار بکات.

خه نجه ری مهرگ و نه نجامی

گره وه که

شه رپه کان و سووکایه تی و بی ریزی دریشه کی کیشا. جنیو و بوختان و ناو و ناتوره و فیل و درو کردن، تا رفاندنی مندال و گرتن و دادگا و چندان کیشه ی تر. رق و توورپی شیرزاد زیاتر گه وره ده بیت، تا له دو اتر وهک تو له یه ک ده سستی به خوینی هه لاله سوورده بی و ده بکوژتیت، به م شیوه یه هه لاله له ولاتیکی نه و په ری ئازاد، ئازادی و ماف و ژبانی لی زه وت ده کرتیت و ده بیتته قوربانی دوو کولتووری جیاواز، بویه خه نجه ری مهرگ * * * کولتور و دابونه ریت و کو مه لگا و ئازادی و یه کسانی دوو ولاتی خسته ژیر پر سیاره وه.

له کوتایی خویندنه وهی نه و رومانه و ئاوردانه وه یه ک له کوئی رووداوه کان و دوزینه وهی هوکاره کان، نه وه مان پی ده لیت (کولتوری توندوتیژی، هه مان زمان و هه لسوکه وتی توندوتیژی به رهم ده هیتیت، مرؤقه کان باجی جیاوازی کولتوره کان ده دن، به تایبه تی

تافرت. به سووک سه یرکردنی کچ و ژنان و پیناسه کردن و به ستنه وه یان به شه رهی بنه ماله و خیزانه وه. دوو رووی مرؤقه کان له به رانه ر یه کتر و گومان هه بوون له پیتوهندیه کانی یه کتر، به تایبه ت له رووی ره وشته وه... تاد) نه مانه و چندان هوکاری تر که له دوی خویندنه وهی رومانه که ده یدوزینه وه، بویه هه ر لایه نیکی له مانه ی سه رده وه، لیکن لینه وهی بو بکه ین نه وه هه لده گرتیت قسه و باسی زوری له سه ر بکرتیت، به تایبه تی له رووی کو مه لئاسی و ده رووناسی که رومانه که زه نگین و بایه خداره بو قسه له سه رکردن و خسته رووی ره هه نده کانی تری نه م رومانه، چندان ده روازه ی تر بو خویننه ر ده کاته وه.

سه رچاوه و په راویز:

۱- عه تا نه های، (گره وه ی به ختی هه لاله)، رومان، چاپی یه که م، چاپخانه ی رهنج، سلیمان ۲۰۰۷.

* سه رجه م نووسینه کانی نیو که وانه کان، هی خودی رومانه که ن.

* له به کارهیتانی وشه ی (خه نجه ر و چه قو) هه لیه ک هه یه له لاپه ره (۷ و ۳۲۴) وشه ی خه نجه ر، که چی له لاپه ره (۳۶۰) چه قو به کارهاتوره، بویه منیش خه نجه رم به کار هیتاوه وهک ره می کولتور و به کارهیتانی له لای کورد.